PROVINCIE UTRECHT

HORIZON UTRECHT 2050

RESULTAAT VAN HET PARTICIPATIEPROCES: HOE ZIET HET GRONDGEBIED VAN DE PROVINCIE UTRECHT ER IN 2050 UIT

Je moet datgene, wat nog gebeuren moet, zien alsof het al gebeurd is, en wat er nu is moet je zien, alsof het nog gebeuren moet, want de toekomst is tegenwoordig erg dichtbij.
JULES VERNE — VIJF WEKEN IN EEN LUCHTBALLON

INHOUDSOPGAVE

1. INTRODUCTIE
   - SAMEN de horizon schetsen
   - Richtpunt voor beleid
   - Maatschappelijke opgaven en uitdagingen
   - Adaptieve aanpak
2. HORIZON UTRECHT 2050
3. SCHAALSPRONG IN STEDELIJKHEID
4. LEVEND LANDSCHAP
5. ENERGIENEUTRAAL EN KLIMAATBESTENDIG
6. GROEN, GEZOND EN SLIM
7. BEREIKBAARHEID IS SLIM, SCHOON EN VEILIG
8. CIRCULAIRE LANDBOUW EN GEZOND VOEDSEL
9. VERVOLG

BIJLAGEN
- I Participatietraject
- II Het aanbod van de provincie Utrecht 2018
- III Trends en ontwikkelingen provincie Utrecht

1. INTRODUCTIE

SAMEN DE HORIZON SCHETSEN

Horizon Utrecht 2050 vormt de afronding van een breed participatietraject over hoe de provincie Utrecht er in 2050 uit kan zien. Hoe ontwikkelingen gaan uitpakken is onzeker en onvoorspelbaar. Toch is het belangrijk om nu al na te denken over wat er op ons afkomt. En de kwaliteiten te benoemen die maken dat het niet alleen nu, maar ook in de toekomst goed wonen, werken en leven is in de provincie Utrecht.

Samen schetsten we de horizon 2050. Met veel mensen dachten we op allerlei manieren en vanuit verschillende perspectieven na over de toekomst. In een divers gezelschap spraken we over trends en ontwikkelingen en over wat nu al gaande is. We richtten onze aandacht op de unieke kenmerken en kwaliteiten van het provinciale grondgebied. Om scherp te krijgen wat voor generaties na ons behouden moet blijven, of opgepakt moet worden.

In Horizon Utrecht 2050 heeft de provincie Utrecht de diverse oogst samengebracht en er de hoofdlijnen uitgehaald.

Bekijk in bijlage I ➔ de participatie-onderdelen waaraan een breed gezelschap heeft deelgenomen.

> De diversiteit aan landschappen is hier uniek. Als het hier in de provincie Utrecht niet lukt, waar dan wel?!
> STARTBIJEENKOMST PARTICIPATIETRAJECT LANGETERMIJNVISIE

> Laten we de combinatie van economisch kerngebied en wonen in het groen behouden!
> ENQUÊTE

RICHTPUNT VOOR BELEID

De provincie Utrecht ziet een visie voor de lange termijn als een goed hulpmiddel voor het opstellen van haar Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet die naar verwachting in 2021 in werking treedt. De Omgevingsvisie brengt onderwerpen samen als mobiliteit, wonen, vrijetijdsbesteding, recreëren en gezondheid. Eén generatie vooruit kijken geeft een richtpunt voor beleid en maakt helder wat de kansen, opgaven en dilemma's zijn. De Horizon gaat over de fysieke leefomgeving. Over alles wat je voelt, ziet en ruikt. Over waar je op staat en wat daaronder ligt. Zoals gebouwen, wegen, natuur, schone lucht, forten, weilanden, rivieren. De Horizon is gemaakt voor het grondgebied van de provincie Utrecht in 2050.

> De verduurzaming is noodzakelijk om onze planeet leefbaar te houden en kan tegelijkertijd zorgen voor innovatie, nieuwe werkgelegenheid en behoud van schaarse natuur.
> ENQUÊTE

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN EN UITDAGINGEN

Nadenken over 2050 geeft energie en een andere focus. Het helpt om de belangen van vandaag te overstijgen en op zoek te gaan naar een gedeeld toekomstbeeld. De Horizon geeft richting aan de stappen die tussen nu en 2050 gezet kunnen en moeten worden om het toekomstperspectief te realiseren. Om deze stappen scherper te maken, zijn *maatschappelijke opgaven* geformuleerd.

Ze gaan over verschillen met de huidige situatie, of over het behoud van hoe het nu is. Bij de maatschappelijke opgaven zijn *uitdagingen* benoemd. Dit zijn de dilemma's of vraagstukken die bij de uitwerking van de opgaven worden meegenomen.

ADAPTIEVE AANPAK

De Horizon is geschreven vanuit beelden, kennis en verwachtingen die we nu hebben. We weten niet zeker hoe de toekomst eruit zal komen te zien. In de provinciale Omgevingsvisie Utrecht zal dan ook een adaptieve aanpak centraal staan. Het is een benadering die gericht is op de toekomst: duurzaam en robuust. Zodat we in staat zijn om flexibel in te spelen op veranderingen en nieuwe inzichten.

> Belangrijk is te kunnen inspelen op verandering, zonder te vaste toekomstbeelden en regels.
> LOCATIEGESPREK

2. HORIZON UTRECHT 2050

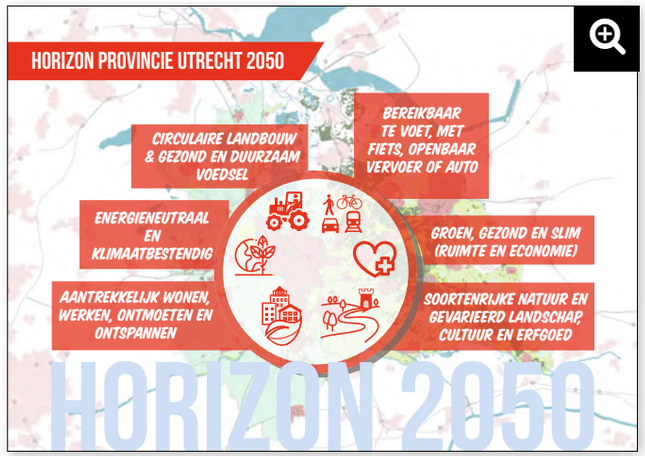

Opbouw
De Horizon schetst een provincie Utrecht in 2050 die een *duurzaam evenwicht* tussen groei en leefbaarheid kent in een *blijvend grote diversiteit* aan steden, dorpen en landschappen. De groei in inwoners, economie en mobiliteit heeft een plek gekregen en de opgaven voor energietransitie, klimaatverandering en gezondheid zijn voorzien van een Utrechts antwoord. Daarmee staat de provincie ook ten dienste van volgende generaties die hier een goed thuis kunnen vinden.

De groei en de opgaven met de uitdagingen die daarbij horen, bepalen de opbouw van Horizon Utrecht 2050.

Kijkend naar 2050 dan:
> blijft Utrecht exelleren in zowel de aantrekkelijkheid van de steden en dorpen als die van landschap, natuur en erfgoed;
> nemen gezondheid, energie en klimaat een plek in als nieuwe ruimtevragers en potentiële kwaliteitsdragers van het provinciale grondgebied;
> hebben grote innovaties en veranderingen op het gebied van mobiliteit, landbouw en voedsel de ontwikkelingen sterk bepaald.

De provincie Utrecht is in 2050 kortom nog steeds het groene, gezonde en slimme middelpunt van Nederland.

Zonder eigenheid geen profiel.
Die eigenheid is de balans tussen stad, natuur en landbouw.
LOCATIEGESPREK

Maak keuzes waar, dus niet aanrommelen.
TOURTEAM

Hoofdlijnen
In 2050 is de provincie Utrecht in evenwicht.
- Er is een duurzaam evenwicht tussen groei en leefbaarheid in een blijvend grote diversiteit aan steden, dorpen en landschappen.
- De provincie Utrecht functioneert als onderdeel van de Randstad en is een schakel met de rest van Nederland. De belangrijkste dagelijkse woon-werkverplaatsingen strekken zich uit tot ver buiten de provincie in alle richtingen.

Het profiel van de provincie Utrecht is groen, gezond en slim.
- De groene, gezonde en slimme woon-, werk- en leefomgeving is goed voor mens, plant en dier.
- De provincie is economisch vitaal en onderscheidt zich onder meer op het gebied van gezondheid en voeding.
- Innovaties en technologische ontwikkelingen hebben een permanente of tijdelijke invloed gehad op de ruimte, bijvoorbeeld met betrekking tot gezondheid, energietransitie, circulaire energie en mobiliteit. Flexibiliteit is

daarbij belangrijk gelet op onvoorziene omstandigheden, zoals weersextremen of migrantenstromen.

De steden en dorpen zijn vooral binnenstedelijk en binnendorps gegroeid.

- De groei past bij het karakter van het gebied, de bereikbaarheid, de energie-infrastructuur, de bodem- en waterkwaliteiten en het behoud van natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten.
- Werk en voorzieningen zijn voor iedereen bereikbaar. De verkeers- en vervoersnetwerken zijn optimaal, waardoor bewoners en bezoekers effectief, efficiënt en veilig van A naar B kunnen komen. Zij kiezen een vervoerwijze die past bij het moment.

In het landelijk gebied gaan circulaire landbouw, soortenrijke natuur, recreatie en duurzame energieopwekking hand in hand.

- Centraal staan behoud en versterking van biodiversiteit en bodem- en waterkwaliteit. En beperking van bodemdaling.
- De functies sluiten zoveel mogelijk aan bij de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten ter plaatse.

Stad en land zijn met elkaar verbonden.

- Rond de steden en dorpen is ruimte voor bewegen, ontspannen en ontmoeten (gebruikslandschap).
- Deze kernrandzone is klimaat-adaptief ontwikkeld en er is ruimte voor natuur en landbouw die in verbinding staat met de inwoners.

Overkoepelende maatschappelijke opgave

Er komen veel ruimtevragers op Utrecht af. Tegelijkertijd willen we onze provincie aantrekkelijk houden voor wonen, werken, ontspannen en ontmoeten. Dit is een puzzel die vraagt om slimme keuzes, combinaties, evenwicht en soms ook prioritering.

3. SCHAALSPRONG IN STEDELIJKHEID

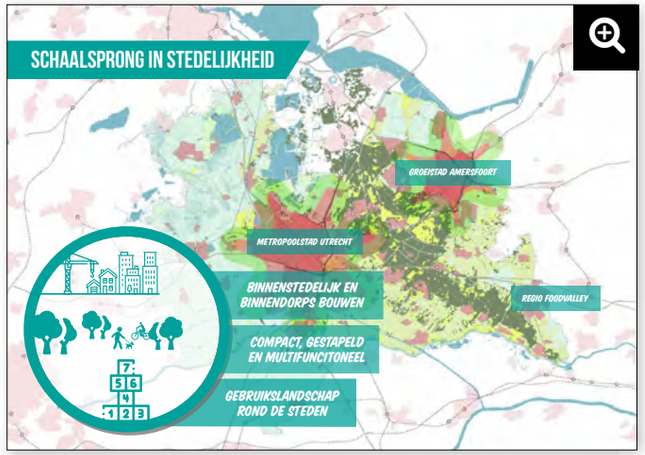

De provincie Utrecht is een belangrijk onderdeel van de Randstad en een schakel met de rest van Nederland. Dit draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de provincie. Steden en dorpen hebben een sterke groei doorgemaakt in wonen, werken, ontmoeten en verplaatsen.

In de provincie Utrecht zijn veel nieuwe woningen gebouwd.
Vooral op binnenstedelijke en binnendorpse locaties zijn woningen gebouwd, bijvoorbeeld door transformatie van gebouwen, bedrijventerreinen en kantoorgebieden. Daarbij is zoveel mogelijk de koppeling gelegd met bestaande, of nieuw ontwikkelde vervoersknooppunten. Ook bij uitbreidingen van steden en dorpen. Verstedelijking en verdorping is veelal compact, gestapeld en multifunctioneel vormgegeven. Er is aangesloten bij de woningbehoefte van de veranderde bevolkingssamenstelling. Onder andere meer eenpersoonshuishoudens en ouderen.

Steden en dorpen zijn klaar voor de toekomst. Ze zijn:
> klimaatadaptief (groen en waterrijk);
> energieneutraal (duurzame woningen en gebouwen);
> gezond (meer ruimte voor bewegen, ontspannen en ontmoeten; met een goede lucht- en geluidskwaliteit);
> inclusief ingericht (openbare ruimte en woningen voor iedereen);
> flexibel ingericht (passend bij de veranderende woningvraag).

Werken is flexibeler.
De bereikbaarheid is versterkt, zowel fysiek als digitaal. Er hebben zich nieuwe clusters in de economie ontwikkeld, gericht op innovatie en toepassing in Utrecht. Werken is flexibeler; op iedere plek en op ieder tijdstip. Er zijn nieuwe en gecombineerde vormen van wonen en werken gerealiseerd, bijvoorbeeld informele werkmilieus. Voor specifieke vormen van bedrijvigheid die niet in een gemengd woonwerkgebied thuis horen, zijn op enkele locaties in de provincie goed ontsloten specifieke bedrijfslocaties ontwikkeld. Zoals voor sommige onderdelen van de maakindustrie en de logistiek. Dat alles in een groene en gezonde leefomgeving, voor zowel denkers als doeners.

Stad en land zijn met elkaar verbonden.
Rondom steden is er ruimte voor de stedeling om te bewegen, te ontspannen en te ontmoeten, voor lokale voedselvoorziening en voor waterberging. Dit is vormgeven voortbouwend op de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Een voorbeeld is het Ringpark Utrecht.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Ruimte bieden aan de schaalsprong in stedelijkheid om de toenemende vraag naar wonen, werken, ontspannen en ontmoeten op te vangen.

UITDAGINGEN

De grote groei van inwoners, economie en mobiliteit faciliteren in relatie tot het aantrekkelijk, gezond en inclusief houden van stad, dorp en landelijk gebied. Kunnen en willen we deze groei volledig accommoderen?

Inbreiden in steden en dorpen in relatie tot de woonwensen van inwoners (bijvoorbeeld een huis met een tuin), aantrekkelijkheid, klimaatbestendigheid (tegengaan hittestress en wateroverlast) en gezondheid.

Ruimte creëren rond de stad voor bewegen, ontspannen en ontmoeten, voor lokale voedselvoorziening en voor waterberging, in relatie tot bestaande en gewenste functies als circulaire landbouw, duurzame energie en natuur.

We gaan toe naar integrale woonconcepten om meer SAMEN te leven. Een inclusieve kijk dus op wonen, bereikbaarheid, toegankelijkheid, duurzaamheid en contact.
LOCATIEGESPREK

We kunnen ook de hoogte en de diepte in. Dan moeten we wel opletten dat we geen afbreuk doen aan (dorpse) kwaliteiten.
LOCATIEGESPREK

4. LEVEND LANDSCHAP

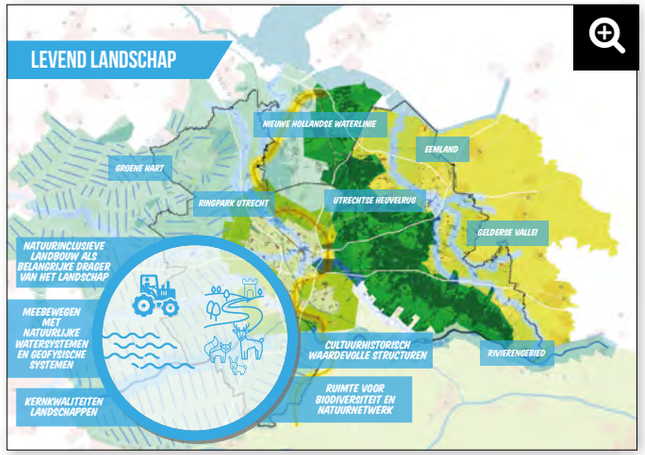

De provincie Utrecht heeft een unieke mix van gevarieerde landschappen, natuurgebieden en erfgoed, op korte afstand van elkaar en van steden en dorpen. Deze waardevolle mix is mede bepalend voor het vestigingsklimaat en de toeristische aantrekkelijkheid van de provincie.

De diverse Utrechtse landschappen zijn doorontwikkeld, voortbouwend op het verhaal van elk landschap.
De kernkwaliteiten van de landschappen zijn zichtbaar gebleven en leidend geweest voor ontwikkelingen. De landschappen bewegen mee met de natuurlijke water- en bodemsystemen. Ze dragen bij aan de klimaatneutrale leefomgeving, waterberging, zoetwatervoorziening en – in het Groene Hart en Eemland – aan beperking van bodemdaling. Veranderingen hangen samen met bijvoorbeeld duurzame energie en natuurinclusieve landbouw.
Landbouw blijft een belangrijke drager.

De provincie Utrecht kent een samenhangend natuursysteem.
Er zijn vier robuuste natuursystemen in de provincie: de Utrechtse Heuvelrug, het Rivierengebied, het Veenweidegebied en de Eemvallei. De biodiversiteit in het landelijk gebied is hoog, zowel in de natuurgebieden als daarbuiten. Daardoor functioneert het geheel goed. De soortensamenstelling en het aantal individuen per soort heeft meebewogen met de klimaatverandering. Natuur zorgt voor biodiversiteit, schoon (drink)water, biologische bestrijders en bestuivers en voor het tegengaan van hittestress in de stad. Natuur heeft ook een economische functie voor toerisme, drinkwatervoorziening en vastgoed.

Cultuurhistorisch waardevolle structuren zijn herkenbaar op regionale en lokale schaal.
De structuren zijn de waterlinies, buitenplaatszones, agrarische cultuurlandschappen en de Limes. Nieuwe functies zijn zorgvuldig ingepast in deze structuren en ook bij monumenten. Daarbij zijn de kwaliteiten van het erfgoed leidend geweest. Voor het Unesco werelderfgoed zijn de ‘Outstanding Universal Values’ bepalend. De archeologische waarden zijn behouden.

Wandel-, fiets- en vaarroutes doorkruisen het landelijk gebied.
Ze zorgen voor een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontspannen en ontmoeten.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Versterken van robuuste landschappen door meebewegen met natuurlijke bodem- en watersystemen, benutten van landschap en erfgoed en ruimte creëren voor natuur en biodiversiteit.

UITDAGING

Beschermen van de waarden van landschap, natuur en erfgoed in relatie tot nieuwe ontwikkelingen, zoals energietransitie, de verstedelijkingsdruk en groeiende mobiliteit en toename van recreatie en toerisme.

Slim ruimtegebruik in landelijk gebied. Door gebieden meerdere functies te laten vervullen.
LOCATIEGESPREK

Cultuurhistorie blijft groots in 2050.
TOURTEAM

NAAR DE INHOUD

5. ENERGIENEUTRAAL EN KLIMAATBESTENDIG

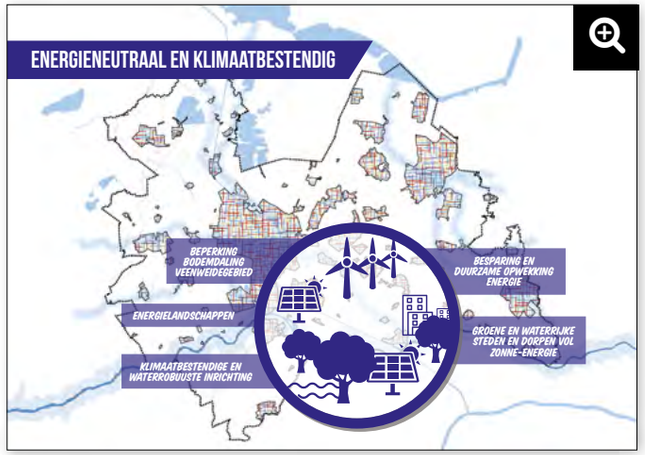

Een energieneutrale en klimaatbestendige inrichting van de leefomgeving is de standaard geworden. Het energieverbruik is zoveel mogelijk teruggedrongen door besparing. Bijvoorbeeld door het isoleren van gebouwen en het energiezuiniger maken van de mobiliteit. Fossiele brandstoffen zijn vervangen door duurzame energie. Elektriciteit en warmte komen van zon, wind, water, bodem, biogas, waterstof, restwarmte etc.
De energie die we zelf gebruiken, wekken we ook zelf op. De waterveiligheid, de zoetwatervoorziening en de ruimtelijke inrichting zijn klimaatbestendig en waterrobuust, waarmee de grote extremen van het klimaat veerkrachtig worden opgevangen. Dit is merkbaar in stad, dorp en landelijk gebied.

Duurzame energie is een permanente ruimtevrager.
De energienetwerken zijn omgevormd en getransformeerd, waarbij rekening is gehouden met de invloed op bijvoorbeeld gezondheid, natuur en landschap.
Op plekken waar grote bronnen van aardwarmte zijn aangeboord, is in de nabijheid extra compact gebouwd om zoveel mogelijk functies hierop aan te sluiten. De ruimtelijke ordening van de bovengrond en de ondergrond zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Steden en dorpen zijn duurzaam ingericht.
In de steden en dorpen is verharding zoveel mogelijk vervangen door zon op daken en door groen en water. Dit laatste zorgt voor minder wateroverlast en hittestress. Hiermee is tegelijkertijd een bijdrage aan een gezonde stad geleverd. De gebouwde omgeving is volledig duurzaam verwarmd en aardgasloos. Mobiliteit is schoon. Windturbines zijn veelal gerealiseerd op bedrijventerreinen en langs infrastructuurnetwerken.

Landelijk gebied is klimaatbestendig.
In het landelijk gebied zijn nieuwe energielandschappen ontstaan. Daarmee wordt de resterende energievraag opgewekt. Er heeft een verdere groen-blauwe dooradering plaatsgevonden. De dijken zijn op sterkte, de zoetwatervoorziening is verzekerd en er is voldoende waterberging. De bodemdaling in het veenweidegebied is beperkt, waardoor er minder uitstoot is van CO_2.

Duurzame energie en klimaatbestendige inrichting bieden economische kansen.
Voor ondernemers en initiatieven door (corporaties van) burgers en bedrijven. En voor het groene, gezonde en slimme profiel van Utrecht.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Ruimte bieden aan de transitie naar een energieneutraal Utrecht en naar klimaatbestendig en waterrobuust inrichten.

UITDAGINGEN

Er is grote ruimtedruk op de provincie Utrecht. Is het wel mogelijk om volledig energie- en klimaatneutraal te zijn?

Opwekken van duurzame energie in relatie tot het beschermen van de waarden van landschap, natuur en erfgoed.

Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten in relatie tot de ruimtevraag voor verstedelijking.

Energieneutraal triggert innovatie.
LOCATIEGESPREK

Niet wachten tot we het ei van Columbus hebben ontdekt. Doen wat NU kan. Dat geeft ook werkgelegenheid en draagt bij aan community building.
LOCATIEGESPREK

Pak door op bodemdaling, hittestress, wateroverlast, energietransitie vanuit een integrale visie.
STARTBIJEENKOMST PARTICIPATIETRAJECT LANGETERMIJNVISIE

6. GROEN, GEZOND EN SLIM

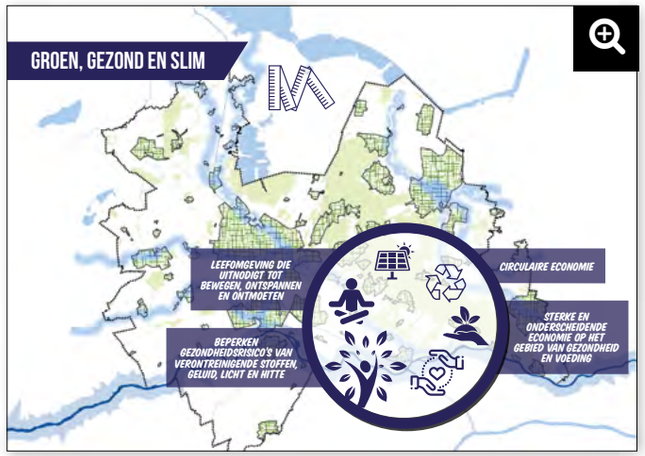

De provincie Utrecht is uniek als het gaat om groen, gezond en slim. Dit is dankzij de kwaliteit van de leefomgeving en de aanwezigheid van veel kennisinstellingen, bedrijven en organisaties op het gebied van gezondheid en voeding. Deze kernwaarden groen, gezond en slim vormen de meetlat voor de ontwikkelingen in de provincie.

Steden, dorpen en het landelijk gebied zijn groen en waterrijk ingericht.
Ze hebben aantrekkelijke loop-, fiets- en vaarroutes en zwemwateren. De gezondheidsrisico's die inwoners lopen door bijvoorbeeld geluid- en lichthinder, luchtverontreiniging, hittestress en bodem- en waterverontreiniging zijn beperkt. Voor intensievere vormen van recreatie, zoals festivals, zijn er voldoende plekken in de provincie te vinden die hiervoor speciaal zijn ingericht. In het landelijk gebied zijn daarnaast ook gebieden waar ruimte, groen en rust ervaren kunnen worden.

We gaan zorgvuldig om met de Utrechtse bodem.
De ondergrond levert ons schoon water, duurzame bodemenergie en is de basis voor voedselproductie. We houden de ondergrond schoon en respecteren de draagkracht van het bodem- en watersysteem.

De provincie Utrecht heeft een sterke en onderscheidende gezondheidseconomie.
Regio Utrecht is (inter)nationaal toonaangevend voor kennis en open innovaties op het gebied van gezondheid. Deze kennis en innovaties worden in de regio Utrecht en elders in de provincie direct toegepast. Regio FoodValley onderscheidt zich op het gebied van agrifood. Zij innoveert en zorgt niet alleen voor gezonde landbouw, maar ook voor gezond en duurzaam voedsel. De innovatieclusters werken goed samen. Binnen de driehoek Utrecht – Amersfoort – Hilversum is een 'innovation area' op het gebied van groen, gezond en slim. In deze driehoek zijn verschillende complementaire sectoren aanwezig.

De provincie Utrecht kent een circulaire economie.
Producten en materialen worden hergebruikt. Hierdoor behouden de grondstoffen hun waarde. Ondernemers werken veel samen in ketens en verbruiken minder grondstoffen.

De provincie Utrecht heeft een goede culturele infrastructuur.
De regionale differentiatie en brede vrijetijdseconomie dragen bij aan het welbevinden van bewoners en bezoekers.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Ruimte bieden aan de transitie naar een gezonde leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontspannen en ontmoeten en waarin bewoners weinig gezondheidsrisico's lopen.

UITDAGINGEN

Zorgvuldige keuzes voor plaatsing functies vanwege gezondheid in relatie tot de grote groeiopgave.

Vinden van de balans tussen groene en rode functies, tussen rust en drukte.

Als je focust op natuur beleven en benutten, maak je duidelijk dat je ervoor moet zorgen om er iets aan te hebben. Het werkt verbindend. Veel organisaties doen mee. Het zorgt voor meer draagvlak.
LOCATIEGESPREK

Zorg dat de groene omgevingskwaliteit dichtbij huis is.
LOCATIEGESPREK

De provincie moet oog hebben voor het soort werk dat mensen in de toekomst nog zullen verrichten als gevolg van de robotisering.
ENQUÊTE

NAAR DE INHOUD

7. BEREIKBAARHEID IS SLIM, SCHOON EN VEILIG

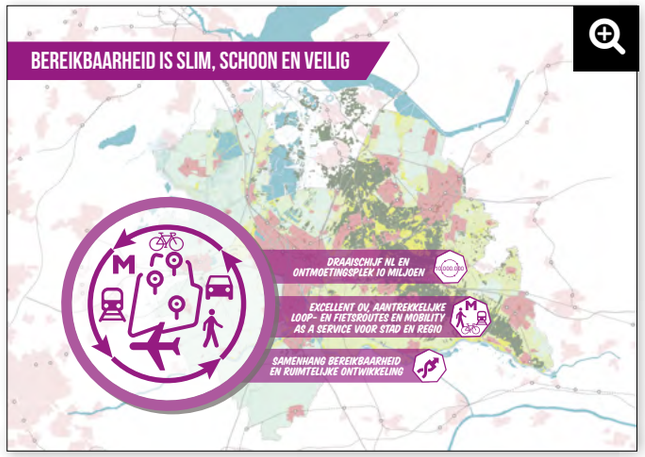

Het aantal verplaatsingen van personen en goederen is door demografische en economische ontwikkelingen sterk toegenomen, lokaal, (inter)regionaal en (inter)nationaa, over land, water en door de lucht. Utrecht is nog steeds draaischijf van Nederland.

Door de wijze van ontwikkelen is de groei zo beperkt mogelijk geweest.
Dankzij innovaties en technologische ontwikkelingen wordt de infrastructuur effectiever en efficiënter benut. Bijvoorbeeld door gekoppeld vervoer, zelfrijdende voertuigen, slimme logistiek en duurzame stadsdistributie. De verschillende vormen van mobiliteit zijn beter op elkaar aangesloten.

Het vervoer is slim, schoon en veilig.
Het openbaar vervoer is excellent. Er zijn aantrekkelijke en voldoende loop- en (snel-) fietsroutes. Het mobiliteitsaanbod is op maat van de gebruiker (mobility as a service) passend bij de 24 uurs economie. Er is minder congestie, uitstoot van fijnstof en geluidshinder. We hebben een mobiliteit met allure.

Bereikbaarheid en ruimtelijke ontwikkeling gaan hand in hand.
Dit draagt bij aan de agglomeratiekracht en aan de kwaliteit van de leefomgeving. Ingespeeld wordt op de nabijheid van activiteiten en functies en op verdichting. Multifunctionele gebieden hebben vooral vorm gekregen op bestaande en nieuwe OV knooppunten en in centra van dorpen en steden. Hierdoor wordt de infrastructuur optimaal benut.

Binnenstedelijk en binnendorps is het ruimtegebruik efficiënt en zijn de vervoerswijzen divers.
Er is boven- en ondergronds gebouwd. Mensen verplaatsen zich steeds meer te voet, met de fiets of met (light) OV. En benutten mogelijk andere, innovatieve vervoerswijzen. Het aantal parkeerplaatsen is gereduceerd. Wonen, werken en voorzieningen zijn steeds nabijer, door de verdichting van dorp en stad en de multifunctionele inrichting. De auto wordt in de dorpen en steden daardoor minder gebruikt.

Auto én OV in landelijk gebied.
In het landelijk gebied blijft de (deel)auto of ander individueel vervoer een factor van belang. OV in het landelijk gebied is vooral vraagafhankelijk georganiseerd. Voor de doelgroepen die afhankelijk zijn van OV zijn passende oplossingen ontwikkeld.

De digitale infrastructuur ondersteunt de wijze van leven en verplaatsen.
De beschikbaarheid van snelle, betrouwbare mobiele en vaste netwerken is randvoorwaardelijk voor de realisatie van innovaties zoals zelfrijdende voertuigen. Hiervoor is bijvoorbeeld de gehele provincie voorzien van glasvezelnetwerken.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Behouden en versterken van fysieke en digitale bereikbaarheid. Mobiliteit is voor iedereen toegankelijk en draagt bij aan een inclusieve samenleving.

UITDAGINGEN

Accommoderen van de groei van de mobiliteit in relatie tot het zorgdragen voor een gezonde leefomgeving.

Bereikbaar houden van woon- en werklocaties, voorzieningen etcetera voor iedereen.

Er is grote ruimtedruk op de provincie Utrecht. Faciliteren groei (inter-) nationale, regionale en lokale mobiliteit in relatie tot andere ruimtevragers (zoals woningbouw, energietransitie en klimaatadaptatie).

Mobiliteit heeft grote invloed op de inrichting. Dat zijn keuzes over de provinciegrens heen.
LOCATIEGESPREK

Het is niet de auto versus OV en fiets, maar het gaat om zoeken naar manieren om bereikbaarheid te verbeteren. Met als uitkomst dat alle modaliteiten tot hun recht komen.
LOCATIEGESPREK

We gaan steeds meer delen met z'n allen. Net zoals de auto's, ook de huizen. We zullen minder individueel leven, meer samen.
BRAINSTORM MET STUDENTEN EN YOUNG PROFESSIONALS

8. CIRCULAIRE LANDBOUW EN GEZOND VOEDSEL

De landbouwsector is sterk veranderd. Zij bestaat uit economisch rendabele bedrijven die circulair, klimaatneutraal en natuurinclusief zijn. Het zijn moderne boerenbedrijven met beperkte milieudruk en gezondheidsrisico's vanwege uitstoot van fijnstof en dierziekten.

De landbouwsector is innovatief.
Agrariërs hebben het vermogen om steeds weer in te spelen op nieuwe marktkansen. Dit is een kenmerk en kracht van de Utrechtse landbouw. Op het gebied van bijvoorbeeld circulaire landbouw en robotisering zijn nieuwe processen gerealiseerd.

De verbreding van de landbouw heeft doorgezet.
Naast sociaal en recreatief heeft de landbouw zich ook ontwikkeld in de richting van duurzame energie en natuur. Agrariërs werken samen met markt en maatschappij aan integrale oplossingen voor opgaven rond klimaat, energie, water, bodem, landschap, biodiversiteit en erfgoed. Ze doen dit vanuit de intrinsieke motivatie om zelf een rol te willen pakken bij nieuwe opgaven, zodat ze op een innovatieve manier mee kunnen doen en kunnen zoeken naar nieuwe marktmogelijkheden.

Landbouw produceert vooral voor de regio en levert duurzaam en gezond voedsel aan de stad.
Tegelijkertijd blijven sommige vee- en fruitteeltbedrijven ook actief op de wereldmarkt.
Er zijn grote verschillen per regio:
> rond de steden ligt de focus op lokale voedselvoorziening met korte ketens en op de recreatieve voorzieningen.
> in de Gelderse Vallei/ Regio FoodValley ligt het zwaartepunt op innovaties en transformatie naar circulaire landbouw. Succesvolle innovaties verspreiden zich over de rest van Nederland en daarbuiten.
> in het Groene Hart ligt het accent in de veengebieden als gevolg van het afremmen van de bodemdaling op natte teelten en op natuurinclusief werken.
> in het Kromme Rijn gebied ligt het accent op fruitteelt.

MAATSCHAPPELIJKE OPGAVE

Ruimte bieden aan de transitie naar circulaire, klimaatneutrale en natuurinclusieve landbouw die economisch rendabel is.

UITDAGING

Omslag maken naar circulaire, klimaatneutrale en natuurinclusieve agrarische bedrijven in relatie tot het economisch rendabel houden ervan.

Die duurzame landbouw willen we allemaal. Er moet een strategie komen hoe we straks gaan eten.
LOCATIEGESPREK

Experimenteer in voedsel, van productie naar lab, van lab naar nieuwe productie.
TOURTEAM

NAAR DE INHOUD

8. CIRCULAIRE LANDBOUW EN GEZOND VOEDSEL

9. VERVOLG

Horizon Utrecht 2050 maakt duidelijk dat we te maken hebben met groei, verandering en schaalsprong. Richting 2050 staan we voor een meervoudige transitieopgave waar we gezamenlijk een Utrechts antwoord op moeten gaan vinden. Als provincie gaan we hierin keuzes maken en onze ambitie en rol bepalen. Dat doen we vanzelfsprekend in samenspraak met onze partners.
We nemen onze keuzes op in het Koersdocument waar de Horizon onderdeel van is. Het Koersdocument wordt eind 2018 vastgesteld.

De toekomst begint nu! Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat we die unieke provincie Utrecht kunnen blijven om te wonen, te werken, te leven. Groen, gezond en slim!

We moeten toe naar het geluks-kapitalisme: mensen gelukkig maken in hun leefomgeving.
BRAINSTORM MET STUDENTEN EN YOUNG PROFESSIONALS

De overheid van de toekomst heeft lef en maakt het mogelijk.
STARTBIJEENKOMST PARTICIPATIETRAJECT LANGETERMIJNVISIE

BIJLAGE I PARTICIPATIETRAJECT

Nadenken over 2050 geeft energie en een andere focus. Het helpt om de belangen van vandaag te overstijgen en op zoek te gaan naar een gedeeld toekomstbeeld. De leefomgeving raakt ons immers allemaal. Wie mee wilde praten, sloot aan bij verschillende onderdelen.

- Tijdens de *Koersbijeenkomst* op 12 december 2017 bogen deelnemers zich over de vraag welke trends en ontwikkelingen raken aan het provinciale grondgebied.
- Bij de *Startbijeenkomst Participatie-traject Langetermijnvisie* op 23 januari 2018 kwamen zo'n 330 mensen samen. Zij wisselden met elkaar van gedachten over de impact van de trends op de fysieke leefomgeving van de provincie Utrecht.
- Er werd een *Tourteam* gevormd met deelnemers vanuit het Rijk, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties en de provincie Utrecht. Door middel van een ontwerpend onderzoek werkten zij aan een verhaal- en beeldlijn 2050 voor de provincie Utrecht.
- Op vier verschillende locaties gingen gedeputeerden in gesprek over dilemma's rond thema's als gezonde leefomgeving, recreatie en cultuurhistorie, wonen, (circulaire) economie en energietransitie, natuur, water en landbouw en mobiliteit. Het resultaat van deze *locatiegesprekken* is een serie mindmaps met overwegingen rond de genoemde thema's.
- Speciale aandacht ging uit naar de visie van jongeren op 2050. Zij spelen immers een belangrijke rol in het vormgeven van de toekomst. Aangemoedigd door de commissaris van de Koning wisselden 65 studenten en young professionals op 15 maart 2018 ideeën uit om met de schaarse ruimte om te gaan in de provincie Utrecht. Tijdens deze *Trends, Plans & Food brainstorm* deden HKU-studenten inspiratie op voor het maken van een expositie.
- 630 betrokkenen droegen bij door deel te nemen aan de *digitale enquête* over de vraag: wat maakt de provincie Utrecht voor u ook in 2050 een mooie provincie om te wonen, te werken, te leven?
- Tijdens het *Integraal Koersdebat* op 19 april 2018 werden de resultaten van de verschillende participatieonderdelen gepresenteerd en op onderdelen verdiept door middel van de methode van Deep Democracy.

In Horizon Utrecht 2050 komt de rijkdom aan kennis, inzichten en creativiteit van een divers gezelschap samen. Dit beeld van de toekomst werd gepresenteerd tijdens de *Samen Vooruit bijeenkomst* op 30 mei 2018. Zo'n 300 deelnemers dachten na over een pakkende oneliner die de essentie van de Horizon uitdrukt. Te benutten als kernboodschap voor het Koersdocument. Studenten onthulden hun expositie. Zij namen het gezelschap mee in hun toekomstbeelden over het omgaan met de schaarse ruimte in de provincie Utrecht. Zij bedachten het concept UTREFT als kapstok voor droombeelden 2050. Samenkomen binnen de provincie staat daarin centraal. Het illustreert de hele mooie uitgangspositie van de provincie Utrecht: groen, gezond en slim. Het treft dat hier alles samenkomt.

De opbrengst van de participatie-onderdelen is te vinden op www.omgevingswetprovincieutrecht.nl.

We zijn de kleinste provincie,
maar laten we groot zijn in innovatie.
ENQUÊTE

BIJLAGE II HET AANBOD VAN DE PROVINCIE UTRECHT 2018

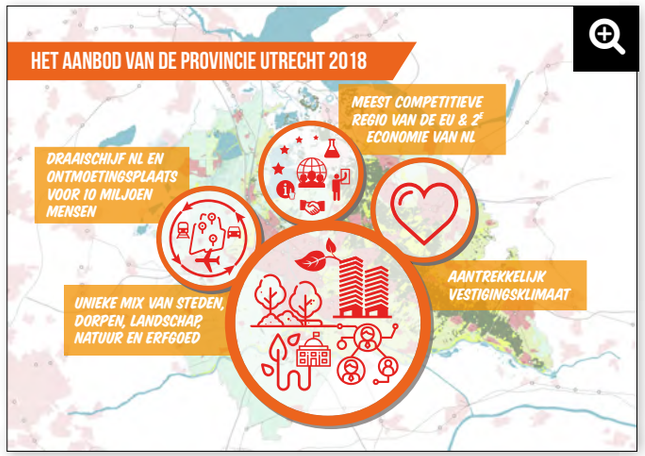

De provincie Utrecht …

… strekt zich uit over een oppervlakte van ongeveer 1.450 kilometer.

… is de woonplek van bijna 1.200.000 inwoners van 26 gemeenten. En daarmee één van de dichtstbevolkte provincies van Nederland.

… kan bogen op een rijke geschiedenis. Van de Romeinse nederzettingen via het bisdom Utrecht tot de jonge kenniscultuur van vandaag.

Als je kijkt naar de provincie Utrecht van nu, dan valt een aantal aspecten op die samen de kracht van Utrecht vormen. Dit is het aanbod dat de provincie doet aan haar inwoners en aan de rest van Nederland.

- De provincie Utrecht is onderdeel van de Randstad, vormt een schakel met de rest van Nederland, heeft uitstekende OV- en wegverbindingen, ligt aan het druk bevaren Amsterdam-Rijnkanaal en ligt nabij Schiphol. Het is de draaischijf van Nederland. Utrecht CS is het grootste spoorknooppunt van Nederland. De provincie neemt deel aan provinciegrensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, zoals NV Utrecht, Groene Hart en Regio FoodValley.
- De provincie heeft een unieke mix van steden, dorpen, landschappen, natuurgebieden en erfgoed op korte afstand van elkaar. De aanwezigheid en beleving van natuur dragen in sterke mate bij aan de gezondheid en het welbevinden van de inwoners. Er is een groot aanbod aan culturele voorzieningen. Het is hier aantrekkelijk om te wonen, te werken, te ontspannen en te ontmoeten.
- Door de Europese commissie is de regio Utrecht in 2017 opnieuw geplaatst in de top van de meest concurrerende regio's in de Europese Unie. Zij staat op de gedeelde tweede plaats, na Londen, en scoort beter dan regio's als Parijs en Frankfurt. Utrecht is de tweede economie van Nederland en is exporteur van diensten aan de rest van ons land. De provincie heeft een mix van kennis, onderwijs, zakelijke en financiële diensten, ICT, transport en logistiek, life sciences & health. Een gezonde leefomgeving staat hoog op de agenda en de gezondheidseconomie is onderscheidend en veelbelovend voor werkgelegenheid en voor de toepassing in de regio en daarbuiten.
- De inwoners van de provincie Utrecht hebben een relatief hoog opleidingsniveau. De universiteit is de grootste van het land en er is goed onderwijs. Er zijn kansen voor een bloeiende kenniseconomie waar iedereen van profiteert. Utrecht is een ontmoetingspunt voor bijvoorbeeld kenniswerkers en de zakelijke dienstverlening. De provincie heeft veel beleefbaar cultureel erfgoed.

Snel meebewegen om internationaal mee te blijven doen.
TOURTEAM

BIJLAGE III TRENDS EN ONTWIKKELINGEN PROVINCIE UTRECHT

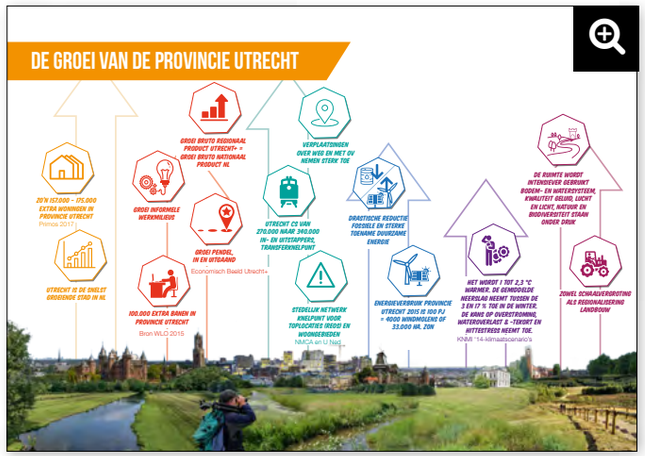

Tussen nu en 2050 staat ons heel wat te wachten. Er komen diverse trends en ontwikkelingen op ons af. Het aanbod van de provincie Utrecht nu vertaalt zich in groei.

De trendverkenning tot 2050 laat diverse trends en ontwikkelingen zien.

> De provincie Utrecht blijft in trek om te wonen, te werken, te ontspannen en te verplaatsen. Dit leidt tot een aanhoudende behoefte aan woningen, werkplekken en voorzieningen en toenemende mobiliteit, zowel qua auto, fiets als openbaar vervoer.

> De inwoners van de provincie veranderen: we worden over het algemeen ouder, het aantal eenpersoonshuishoudens groeit en gezondheid en het mee blijven doen in de samenleving verdienen aandacht.

> Werken wordt meer flexibel en winkelen wordt vrijetijdsbesteding.

> De veerkracht van de basis van de leefomgeving (bodem- en watersysteem, kwaliteit geluid, lucht en licht, en natuur en biodiversiteit) staat onder druk door het steeds intensievere gebruik ervan, door klimaatverandering en in veenweidegebieden als gevolg van bodemdaling.

> Duurzame energievoorzieningen vragen om ruimtelijke inpassing.

> Innovaties en technologische ontwikkelingen zullen grote invloed hebben op de leefomgeving, bijvoorbeeld nieuwe wijzen van energieopwekking of mobiliteit, robotisering en digitale leefomgeving.

> In de landbouw zijn er ontwikkelingen gaande met aan de ene kant schaal-vergroting en industrialisering en aan de andere kant een toenemende belangstelling voor kleinschalige landbouw met nevenfuncties.

> Maatschappelijke ontwikkelingen zijn van grote invloed op onze toekomst: het menselijk kapitaal, de vindingrijkheid en het sociale innovatievermogen van mensen.

De groei, trends en ontwikkelingen hebben een plek gekregen in de Horizon Utrecht 2050.

Druk op ruimte levert spanning.
TOURTEAM

COLOFON
Opsteller: provincie Utrecht
Publicatiedatum: juni 2018
Status: concept
Met dank aan:
BVR Adviseurs Ruimtelijke Ontwikkeling
voor verbeeldingen
7Zebra's en Haagsblauw
voor redactie en vormgeving

Meer informatie:
www.omgevingswetprovincieutrecht.nl

NAAR DE INHOUD

HORIZON PROVINCIE UTRECHT 2050

CIRCULAIRE LANDBOUW & GEZOND EN DUURZAAM VOEDSEL

BEREIKBAAR TE VOET, MET FIETS, OPENBAAR VERVOER OF AUTO

ENERGIENEUTRAAL EN KLIMAATBESTENDIG

GROEN, GEZOND EN SLIM (RUIMTE EN ECONOMIE)

AANTREKKELIJK WONEN, WERKEN, ONTMOETEN EN ONTSPANNEN

SOORTENRIJKE NATUUR EN GEVARIEERD LANDSCHAP, CULTUUR EN ERFGOED

HORIZON 2050

SCHAALSPRONG IN STEDELIJKHEID

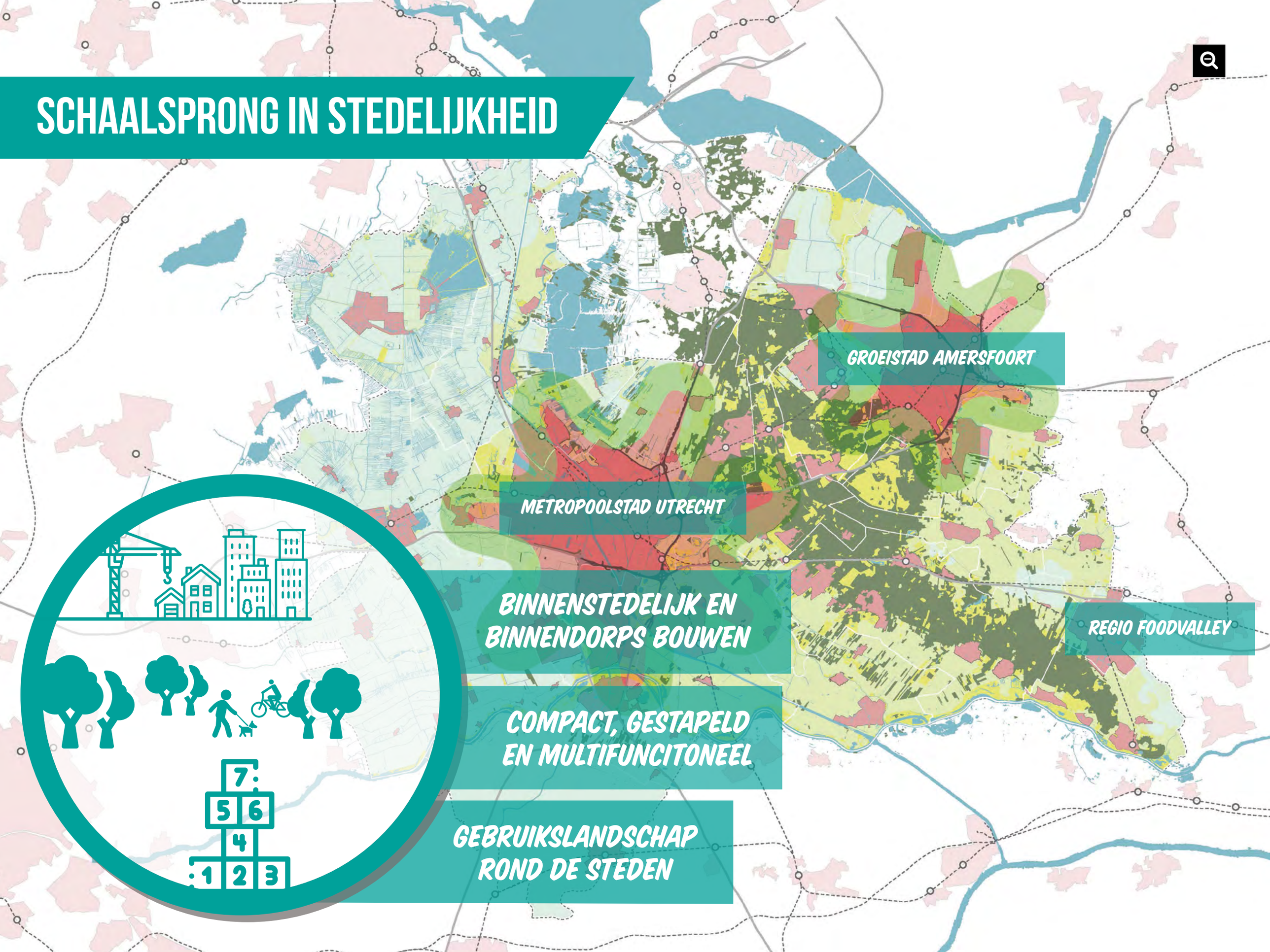

LEVEND LANDSCHAP

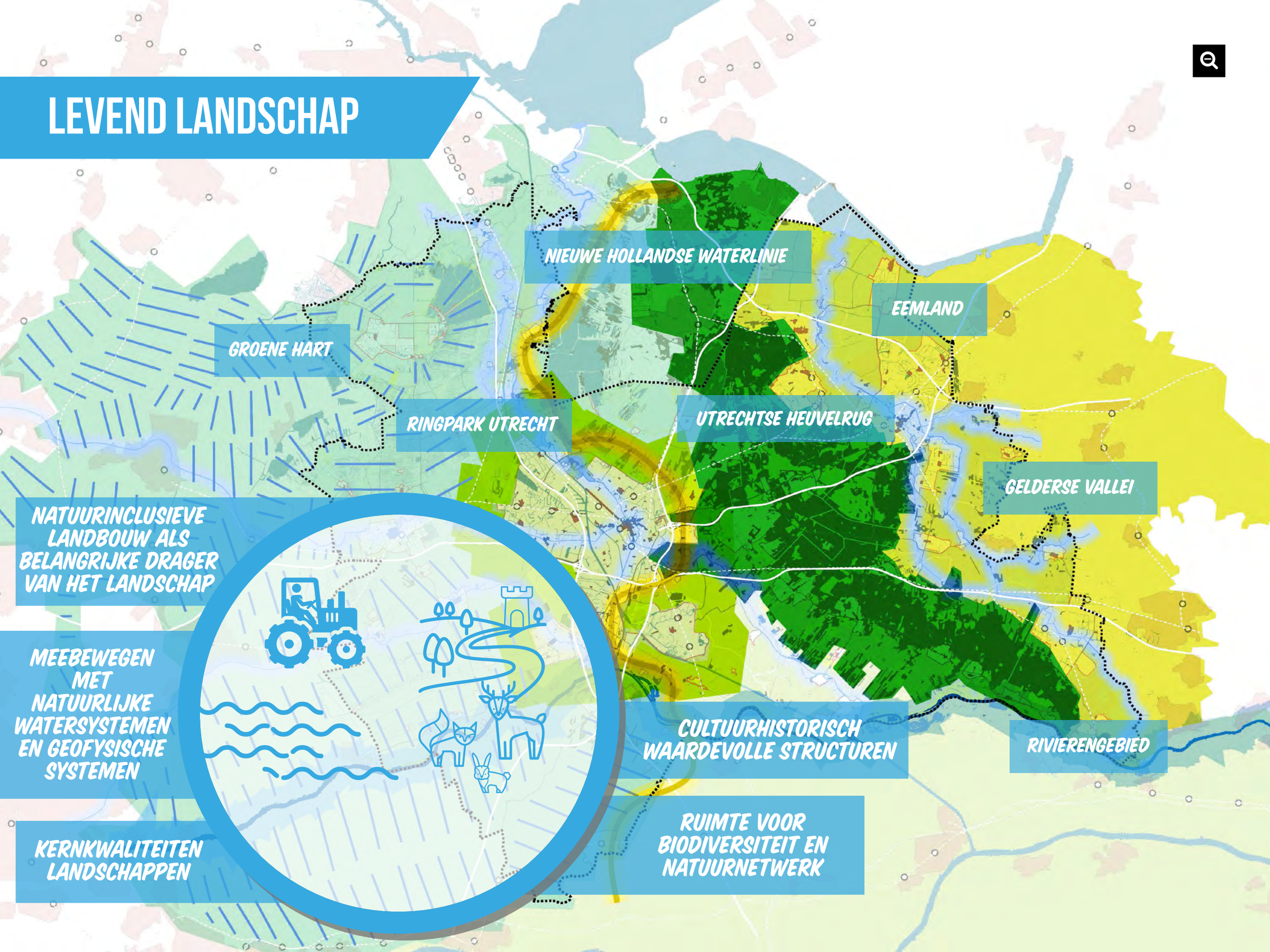

ENERGIENEUTRAAL EN KLIMAATBESTENDIG

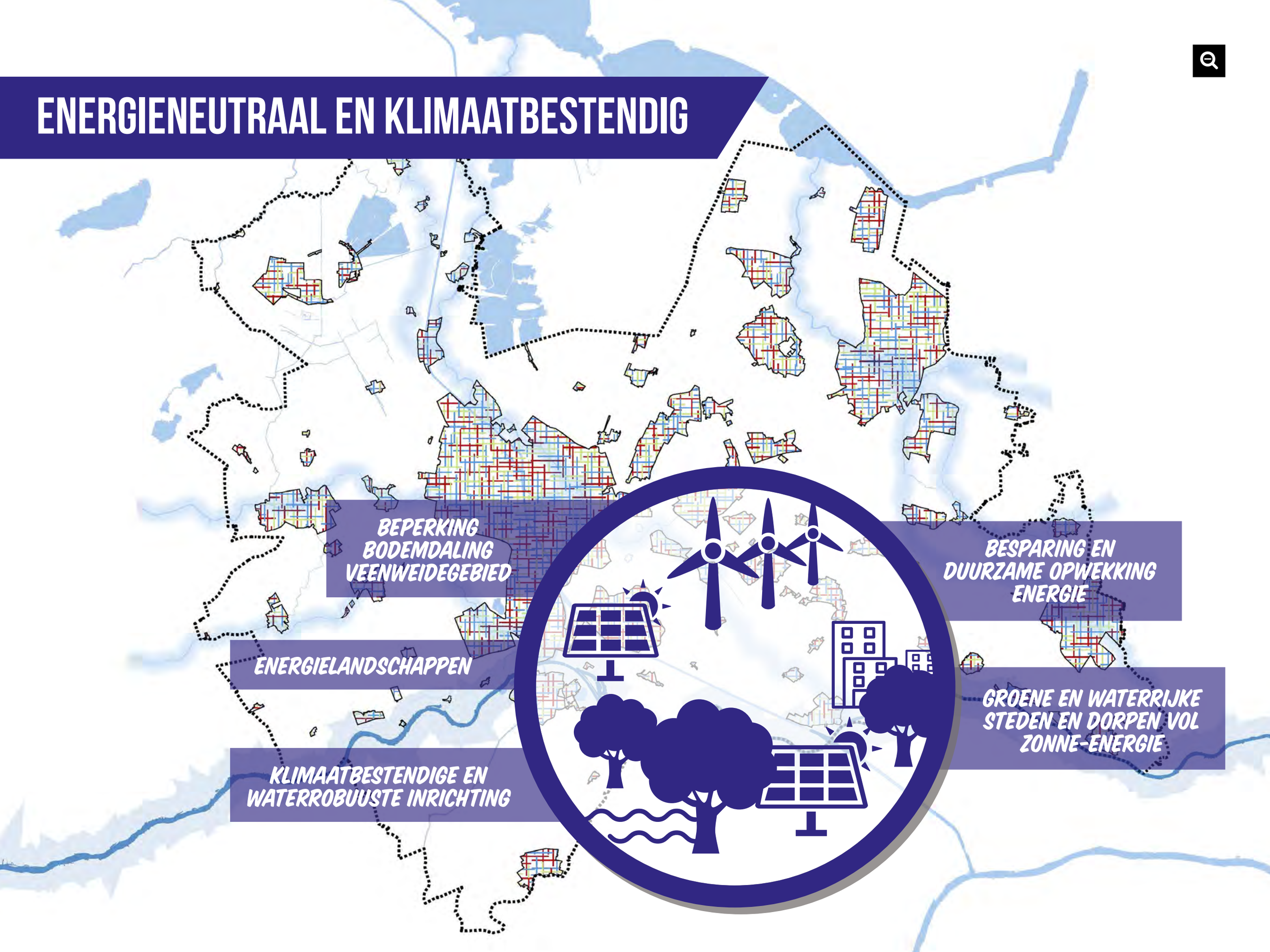

GROEN, GEZOND EN SLIM

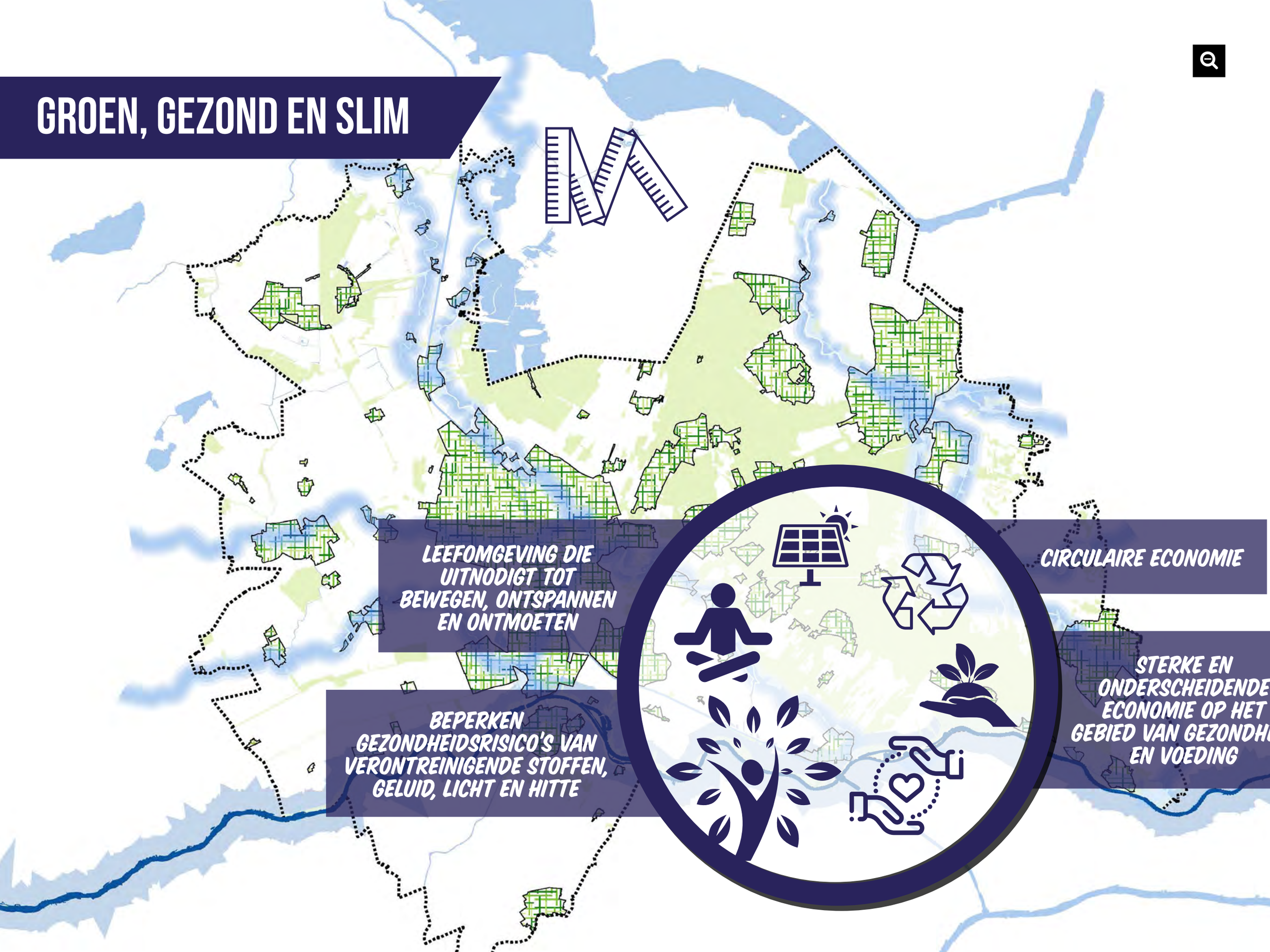

BEREIKBAARHEID IS SLIM, SCHOON EN VEILIG

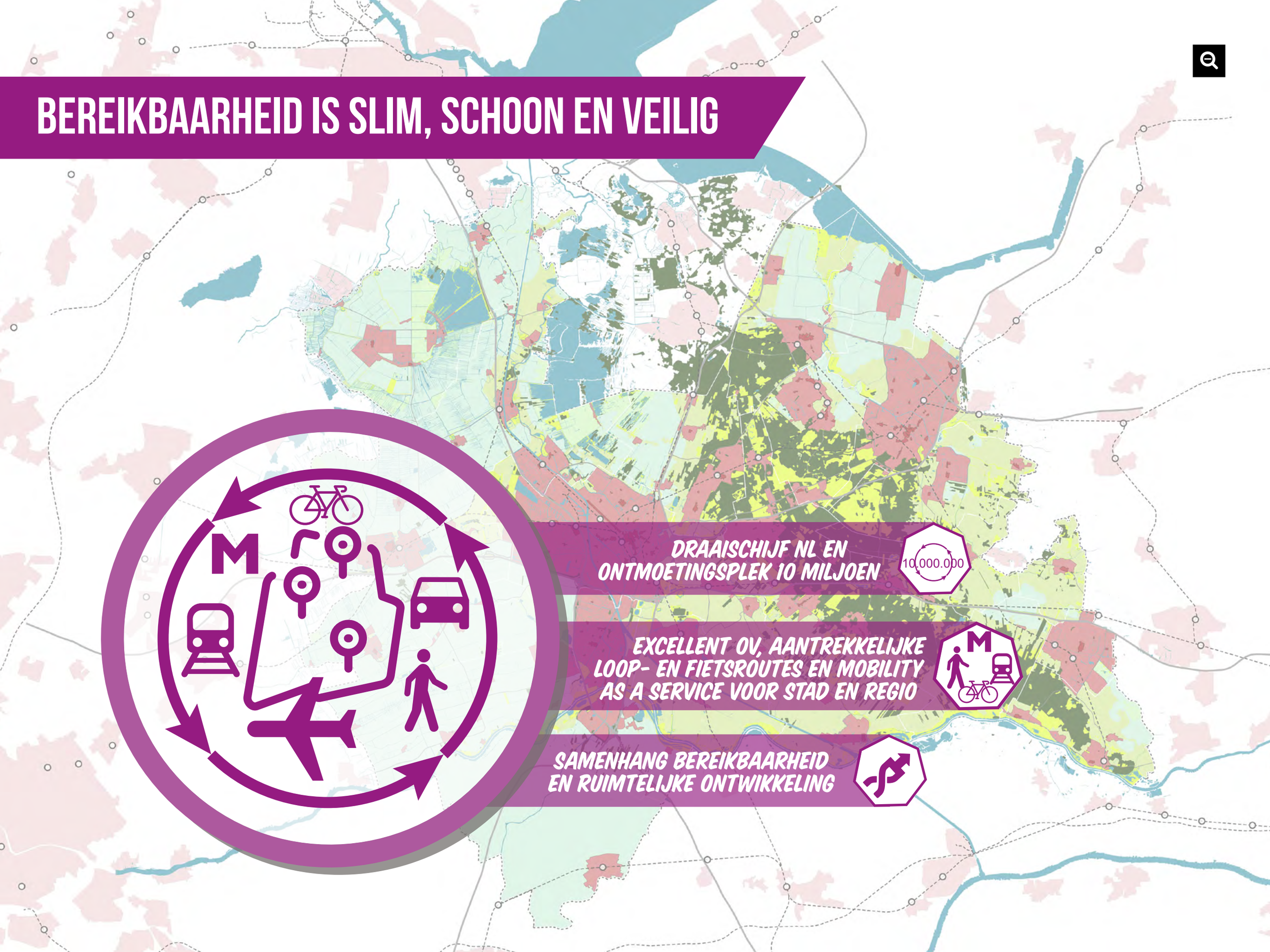

CIRCULAIRE LANDBOUW & GEZOND VOEDSEL

LANDBOUW ECONOMISCH RENDABEL, CIRCULAIR, KLIMAATNEUTRAAL EN NATUURINCLUSIEF

SAMENWERKEN AAN MAATSCHAPPELIJKE OPGAVEN ROND KLIMAAT, ENERGIE, WATER, BODEM, BIODIVERSITEIT EN LANDSCHAP

DUURZAAM EN GEZOND VOEDSEL

KROMME RIJN GEBIED: ACCENT OP FRUITTEELT

GELDERSE VALLEI/FOODVALLEY: INNOVATIE EN EERSTE TOEPASSING

ROND DE STEDEN: LOKALE VOEDSELVOORZIENING EN DIENSTBAAR LANDSCHAP

GROENE HART: NATUURLIJK SYSTEEM, NIEUWE KANSEN

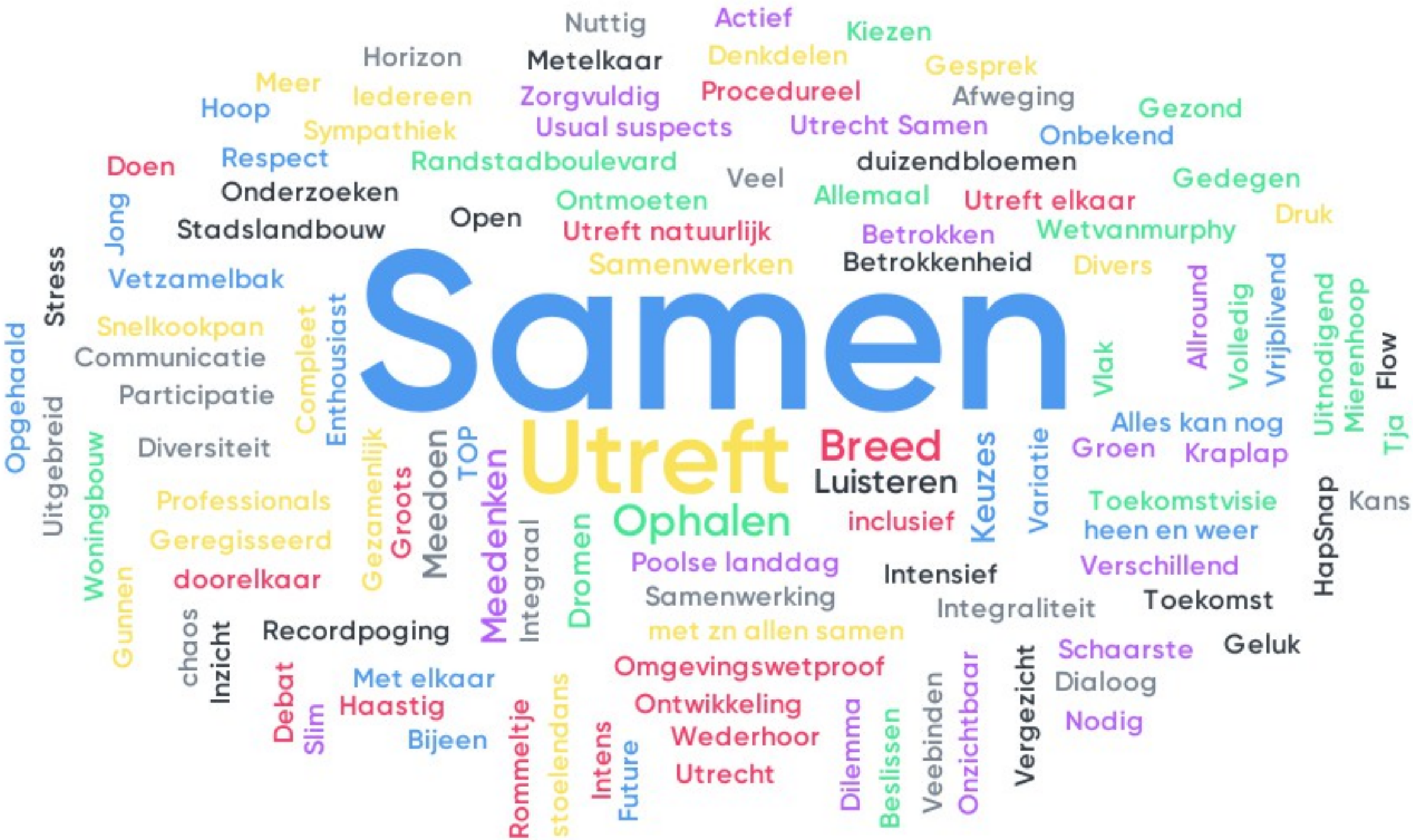
Samen
Utreft
Nuttig
Actief
Kiezen
Horizon
Metelkaar
Denkdelen
Gesprek
Meer
Iedereen
Zorgvuldig
Procedureel
Afweging
Hoop
Gezond
Sympathiek
Usual suspects
Utrecht Samen
Onbekend
Doen
Respect
Randstadboulevard
duizendbloemen
Veel
Gedegen
Onderzoeken
Ontmoeten
Allemaal
Utreft elkaar
Druk
Jong
Stadslandbouw
Open
Utreft natuurlijk
Betrokken
Wetvanmurphy
Stress
Samenwerken
Betrokkenheid
Divers
Vetzamelbak
Allround
Volledig
Vrijblivend
Uitnodigend
Mierenhoop
Flow
Snelkookpan
Compleet
Enthousiast
Communicatie
Vlak
Participatie
Opgehaald
Alles kan nog
Tja
Uitgebreid
Diversiteit
Breed
Groen
Kraplap
Woningbouw
Luisteren
Keuzes
Variatie
Professionals
Groots
Meedoen
TOP
Meedenken
Integraal
Dromen
Ophalen
inclusief
Toekomstvisie
heen en weer
HapSnap
Kans
Geregisseerd
Gezamenlijk
Poolse landdag
Intensief
Verschillend
doorelkaar
Gunnen
Samenwerking
Integraliteit
Toekomst
met zn allen samen
chaos
Inzicht
Recordpoging
Schaarste
Geluk
Omgevingswetproof
Met elkaar
Dialoog
Debat
Slim
Haastig
Ontwikkeling
Nodig
Bijeen
Wederhoor
Rommeltje
stoelendans
Intens
Future
Utrecht
Dilemma
Beslissen
Veebinden
Onzichtbaar
Vergezicht

HET AANBOD VAN DE PROVINCIE UTRECHT 2018

MEEST COMPETITIEVE REGIO VAN DE EU & 2E ECONOMIE VAN NL

DRAAISCHIJF NL EN ONTMOETINGSPLAATS VOOR 10 MILJOEN MENSEN

AANTREKKELIJK VESTIGINGSKLIMAAT

UNIEKE MIX VAN STEDEN, DORPEN, LANDSCHAP, NATUUR EN ERFGOED

DE GROEI VAN DE PROVINCIE UTRECHT

ZO'N 157.000 - 175.000 EXTRA WONINGEN IN PROVINCIE UTRECHT
Primos 2017

UTRECHT IS DE SNELST GROEIENDE STAD IN NL

GROEI INFORMELE WERKMILIEUS

100.000 EXTRA BANEN IN PROVINCIE UTRECHT
Bron WLO 2015

GROEI BRUTO REGIONAAL PRODUCT UTRECHT+ = GROEI BRUTO NATIONAAL PRODUCT NL

GROEI PENDEL, IN EN UITGAAND
Economisch Beeld Utrecht+

UTRECHT CS VAN 270.000 NAAR 340.000 IN- EN UITSTAPPERS, TRANSFERKNELPUNT

STEDELIJK NETWERK KNELPUNT VOOR TOPLOCATIES (REOS) EN WOONGEBIEDEN
NMCA en U Ned

VERPLAATSINGEN OVER WEG EN MET OV NEMEN STERK TOE

DRASTISCHE REDUCTIE FOSSIELE EN STERKE TOENAME DUURZAME ENERGIE

ENERGIEVERBRUIK PROVINCIE UTRECHT 2015 IS 100 PJ = 4000 WINDMOLENS OF 33.000 HA. ZON

HET WORDT 1 TOT 2,3 °C WARMER. DE GEMIDDELDE NEERSLAG NEEMT TUSSEN DE 3 EN 17 % TOE IN DE WINTER. DE KANS OP OVERSTROMING, WATEROVERLAST & -TEKORT EN HITTESTRESS NEEMT TOE.
KNMI '14-klimaatscenario's

DE RUIMTE WORDT INTENSIEVER GEBRUIKT BODEM- EN WATERSYSTEEM, KWALITEIT GELUID, LUCHT EN LICHT, NATUUR EN BIODIVERSITEIT STAAN ONDER DRUK

ZOWEL SCHAALVERGROTING ALS REGIONALISERING LANDBOUW